

Az alábbi írás egy tíz éve megjelent tanulmány¹ rövidített, illetve az ahhoz tartozó függelék kibővített és aktualizált változata. A függelék teljességre törekedve ismerteti a Széchenyi² családnak a nagycenki mauzóleumban és a temető más részein nyugvó tagjait. Újabb közlését elsősorban az indokolja, hogy a korábbi megjelenés óta eltelt évtizedben további temetésekre és újratemetésekre került sor. A másik fontos szempont, hogy a szakirodalomban, a sajtóban és a helyszíni idegenvezetések során eltérő adatok jelentek meg és hangoznak el arról, hogy Magyarország és Sopron vármegye e kimagasló jelentőségű családjából pontosan hányan is nyugszanak a nagycenki temető falain belül.

A nagycenki mauzóleum története 1860-ig

A nagycenki sírkert hazánk egyik legjelentősebb nemzeti emlékhelye és nemzetségi temetkezőhelye.³ Az előbbi közismert tény, az utóbbi kevésbé. Széchenyi István sírja révén a nagycenki mauzóleum már a dualizmus korában nemzeti zarándokhelyé, sőt kegyhelylyé vált, majd az utóbbi évtizedekben idegenforgalmi nevezetességgé is. Ugyanakkor a temető dinasztikus, nemzetségi emlékhelyként is nagyon fontos, hiszen a Széchenyi család

¹ *Tóth Vilmos: Temetői ősgaléria. A Széchenyi család nagycenki sírjai.* In: Széchenyi Pál érsek emlékezete. Adalékok az életúthoz és a nagycenki múmia vizsgálatának eredményei. Második, bővített kiadás. Szerk. Kristóf Lilla Alida, Tóth Vilmos. Győr, 2015. 110–133.

² A család tagjai az 1905-ben tartott nemzetségi ülésen úgy határoztak, hogy a családnév egységes és hivatalos írásmódja: „Széchenyi”. Vö. *Széchenyi Viktor: Töredékek a sárvár-felsővidéki gróf Széchenyi nemzetség történelméből.* Székesfehérvár, 1933. 10–11.

³ A mauzóleumról és a temetőről szóló további irodalom: *Csatkai Endre: Sopron környékének műemlékei.* Sopron, 1932. 40–42.; Széchenyi Viktor: i. m. 172–196.; *Csatkai Endre: Széchenyi-műemlékek Nagycenken.* Soproni Szemle 3 (1939), 5–6. sz. 316–327.; *Csatkai Endre és mások: Sopron és környéke műemlékei.* Budapest, 1956. 561–563.; *Gimes Endre: Nagycenk útikalauz.* H. n., 1971. 79–85.; *Keszei Dénes: Nagycenk múltja és jelene (monográfia).* H. n., 1983. 184–190.; *Kriszt György: Nagycenk. Széchenyi-mauzóleum.* Budapest, 1991. (Tájak–Korok–Múzeumok kiskönyvtára, 400.); *Síremlékek Győr-Moson-Sopron megyében.* Szerk. Tóth Vilmos. Budapest, 2004. 14–35.; *Kenessei Károly: Nagycenk.* H. n., é. n. (Száz magyar falu könyvesháza.) 140–143.; *Huiber Edit: Beszélő múlt, amiről a cenki sírkövek mesélnek. Történetek a falu múltjából.* Nagycenk, 2014. (Nagycenki füzetek, 11.); *Szentkúti Károly: Széchenyiek nyughelye. Nagycenki temető.* Nagycenk, 2014.; *Barokk freskófestészet Magyarországon.* 3. kötet. Győr-Moson-Sopron és Vas megye. Szerk. Jernyei Kiss János. Budapest, 2022. 232–235.

1. kép. A Széchényi család mauzóleuma a nagycenki temetőben (a képek a szerző felvételei)

121 tagját temették ide,⁴ akik között minden generáció megtalálható a 18. század elejétől napjainkig, s mindhárom főág azok 19. századi szétválása óta. Számos olyan családtag is itt nyugszik, aki alig kötődött a településhez, mivel birtokai nem Sopron vármegyében voltak. A névsor kiegészíthető Erdődy Hanna és Széchényi Béla sírjával, ami bár nem a temetőben található, de létrejötté szervesen illeszkedik a nagycenki dinasztikus temetkezőhely kialakulásának történetébe.

A Széchényi-mauzóleum, illetve a temetőben található Széchényi-sírok együttese temetkezéstörténeti szempontból egyszerre tipikus és különleges. Tipikus, mert kiváló és jellemző példával szolgál a hazai arisztokrácia újkori temetkezésének megismeréséhez; különleges, mert a központi mauzóleum mellett számos további Széchényi-síremlék található a temetőben – az említett családtagok többsége nem a mauzóleumban nyugszik –, és az ősök újratemetésével tették családi temetkezőhelynél jóval többé: évszázadokon átívelő dinasztikus temetkezőhellyé. A nagycenki tendenciák kisebb-nagyobb mértékben érvényesek a magyar mágnáscsaládok temetkezésére – elsősorban a dunántúli katolikus arisztokrácia képviselőire –, de ilyen koncepciózusan létrehozott síremlékegyüttesre nincs más példa. A nagycenki temető jelentősebb és sokrétűbb, mint a legtöbb hazai arisztokrata temetkezőhely.

⁴ A 121 családtagon belül 76 Széchényit és 45 hozzátartozót.

A család felemelkedését elindító Széchényi György esztergomi érseket rangjának megfelelően a pozsonyi székesegyházban temették el 1695-ben.⁵ Unokaöccse, Széchényi Pál kalocsai érsek eredeti temetkezési helyének kiválasztását a szerzetesrendjéhez való kötődés határozta meg: 1710. június 22-én a sopronbánfalvi pálos templomban helyezték nyugalomra. Pál érsek öccse, Széchényi György kapitány – 1697-ben a grófi rang elnyerője –, majd őt követően leszármazottainak több generációja a soproni ferences (később bencés) templom családi kriptájába temetkezett. Egyes családtagokat a kegyúri templomokban temettek el Fertőszéplakon, valamint a Vas vármegyei Egerváron.

A már évtizedek óta a Széchényiek tulajdonában lévő⁶ Cenk az 1740-es években emelkedett a család fontosabb központjai közé, miután György, az első gróf négy fiúunokája felosztotta egymás között a családi birtokokat. A négy unoka egyike, Széchényi Antal altábornagy kezdte építtetni Kiscenken a kastélyt, majd özvegye, Barkóczy Zsuzsanna emeltette Nagycenken a Feltámadt Üdvözítőnek szentelt temetőkápolnát.⁷ A kápolna és maga a sírkert is 1778-ban létesült, a temető mai mérete és elrendezése pedig az 1901-es területbővítést követően alakult ki. A kápolna eredetileg nem temetkezőhelynek épült; 1782-ben az alapítót, Barkóczy Zsuzsannát is férje mellett, az említett soproni templomban temették el. A templomokba való temetkezés dominanciája a 18. század végén még egyértelmű volt és az uralkodói rendelkezések sem tiltották meg – amint az elterjedt tévhit tartja –, csak szabályozták. A templomi temetkezés hagyományát Antal unokaöccse, nemzeti intézményeink alapítója, Széchényi Ferenc törte meg, aki átépíttette és temetkezőhellyé alakította a nagynénje által alapított kápolnát.⁸

A nagycenki kápolna mauzóleummá bővítése 1806 és 1810 között valósult meg, Ringer József soproni építész tervei alapján.⁹ A felső szinten az ovális alaprajzú kápolna előcsarnokkal és új homlokzattal egészült ki; az alsó szinten az eredeti kápolna alatt kapott helyet a kripta előtere, a bővítmény alatt pedig a belső része. Koporsófülkéket csak az alsó szinten alakítottak ki, összesen 46-ot. A mauzóleum berendezése még évekig húzódott: 1819-ben Széchényi Ferenc siettetette a munkálatok befejezését, Ringer ekkor tervezte a kripta oltárát és az előcsarnok egyes részeit.¹⁰ A mauzóleumban 1809-ben került

⁵ Az újkori esztergomi érsekeket a 18. század végéig nem Esztergomban temették el. A középkori hagyomány Habsburg Károly Ambrus halálakor, 1809-ben éledt újjá.

⁶ Sárvár-felsővidék, vagyis az egykori hatalmas Nádasdy-birtok északi fele 1678-ban zálogként került György érsekhez, majd 1711-ben György kapitány, aki a család nemesi előnevét is innen kapta, jelentős részét végleg megszerezte.

⁷ Nagycenk és Kiscenk közigazgatási egyesítésére 1893-ban került sor.

⁸ A kápolna építésére, majd bővítésére vonatkozóan Csatai Endre hivatkozott írásait tekintjük mérvadónak. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy a legújabb szakirodalom szerint az 1778-ban épült kápolnát Széchényi Ferenc nem átalakította, hanem lebontatta, majd 1804 körül teljesen új épületet emeltetett. Vö. Barokk freskófestészet Magyarországon: i. m. (A Nagycenkre vonatkozó fejezet szerzője Serfőző Szabolcs.)

⁹ Ringer volt a kiscenki kastély korabeli átépítésének tervezője is.

¹⁰ *Bártfai Szabó László: A sárvár-felsővidéki gróf Széchényi család története. 2. kötet. 1733–1820.* Budapest, 1913. 493.

2. kép. Széchenyi István és Seiler Crescentia síremléke

sor az első temetésre: Széchenyi Ferenc sógorát, Desfours Ferenc Vencel tábornokot az előtérből a belső térbe vezető átjáró egyik fülkéjében helyezték nyugalomra.

Ezt követte 1811. október 25-én Széchenyi Pál érsek újratemetése. Ennek előzménye az 1809. évi francia megszállás volt, melynek során az idegen katonák feldúlták a sopronbánfalvi templom kriptáját. Széchenyi Ferenc ezután döntött úgy, hogy Pál érsek száz éven át itt nyugvó, „romlatlan állapotban találtatott”¹¹ testét – nádori és püspöki engedéllyel – átviteti a nemrég kialakított mauzóleumba. A koporsót ünnepélyes gyászmenet vitte Bánfalvától Nagycenkig, ahol az újratemetési szertartást Vilt József győri megyéspüspök végezte.¹² Széchenyi Ferenc, az újratemetés kezdeményezője – még ha tudta

¹¹ *Fraknói Vilmos: Gróf Széchenyi Ferenc 1754–1820. Második kiadás. Budapest, 2002. (Millenniumi magyar történelem. Életrajzok.) 311.*

¹² *Bártfai Szabó László: A sárvár-felsővidéki gróf Széchenyi család története. 1. kötet. 1252–1735. Budapest, 1911. 330.*

3. kép. A Széchényi-mauzóleum kriptájának részlete

is, hogy mesterségesen létrehozott múmiáról van szó – a szakrális motívum hangsúlyozását tartotta fontosnak, és mind vallásos, mind családi értelemben ereklyeként tekintett a „romlatlan” testre. Az átemetés a Bánfalván kialakult kegyeletsértő állapot megszüntetésén túl az új mauzóleum rangjának emelését is szolgálta: az érsek holtteste egyszerre reprezentálta a keresztény életszentséget, illetve a család múltját, tradícióit. A reprezentáció igénye egyértelmű volt: a testet nem az egyik koporsófülkében helyezték el, hanem a kriptá belső terében, lezáratlan koporsóban.

A belső térben az első tényleges temetésre 1815-ben került sor: Széchényi Lajos – Ferenc legidősebb fia – egyik gyermekét, Adalbertet temették ide. Őt követte 1820 augusztusában Meade-Guilford Karolina, Széchényi Pál alezredes – Ferenc középső fia – első felesége; majd 1820. december 18-án maga Széchényi Ferenc, akit a belső tér bejáratával szemközti falának egyik felső fülkéjében helyeztek nyugalomra, ami így joggal nevezhető az eredeti koncepció szerint a mauzóleum legrangosabb, a családfőt és építetőt megillető sírhelyének. Sírfelirata is megemlíti, hogy ő volt a temetkezőhely megalapítója. Mellette, a másik felső fülkében temették el 1824-ben özvegyét, Festetics Juliannát.

Széchényi Ferenc utolsó végrendeletében részletesen szövelt – saját majdani temetése és síremléke mellett – az általa létesített mauzóleumról is.¹³ Örököseit kötelezte, hogy megfelelően gondoztassák a mauzóleumot és a temetőt, amelyeknek fenntartására az örökség meghatározott részét el is különítette. A témát érintő legfontosabb rész a végren-

¹³ Bártfai Szabó László: i. m. 2. kötet. 662–664.

delet 10. pontja: „Ezen familiánk kriptájába pedig ne temettessenek ennek utánna mások, mint a Széchenyi grófi familiából valók, tehát a fiágon lévők mindnyájan, vagy a férfiak, az asszonyi nemből pedig csak azok, a kik Széchenyi nevet holtokig viselik, azok tehát, a kiknek férjhezmenések nevetet változtatni kell, ide ne temettessenek.”¹⁴

Széchenyi Pál érsek és Széchenyi Ferenc temetése a kripta belső terét tette dominánssá. Itt helyezték nyugalomra 1822-ben Clam-Gallas Alojziát, Széchenyi Lajos első feleségét; 1832-ben és 1833-ban Gézát és Kelelent, Széchenyi Pál alezredes kisgyermekét; Lajos gyermekei közül 1840-ben Zsófiát és 1842-ben Károlyt; 1844-ben Széchenyi István kisleányát, Juliannát; 1849-ben Széchenyi Pál alezredes Mária leányát; majd 1855-ben Széchenyi Lajost, aki elsőként halt meg Ferenc három fia közül.¹⁵ Látható, hogy a mauzóleum már ekkoriban családi sírboltnál többé: nemzeti temetkezéshelyé vált. Széchenyi Ferenc három fiát és számos leszármazottjukat itt temették el, tehát a család mindhárom főága Nagycenket részesítette előnyben, bár 1820 után Lajosé és Pálé már kevésbé kötődött a településhez.¹⁶

A mauzóleum és a temető 1860 után

A mauzóleum alsó szintjén a 19. század derekáig egyértelműen a belső terem volt a kiemelt terület. 1860. április 11-én azonban olyan személyiséget temettek el az előtérben, akinek sírja átalakította, sőt valósággal felborította a kripta addigi térbeli hierarchiáját: Széchenyi Istvánt. Az ő sírja olyan aurát alakított ki maga körül, ami térben is, eszmeileg is elhatárolta a többi temetkezési helytől, és mind Pál érsek, mind Széchenyi Ferenc nyugvóhelyét háttérbe szorította. Temetése a mauzóleum történetének fordulópontja volt: a kripta belső tere alárendelődött az előtérnek, és megkezdődött a sírbolt privát nemzeti emlékhelyből nyilvános nemzeti kultusz helyévé válása.

Széchenyi István kötődhetett a nagycenki temetkezéshelyhez, hiszen itt nyugodtak szülei, kisleánya és más családtagjai. Mindemellett 1843-ban megjelent írása, az Üdvlelde tanúsága szerint ő maga egyáltalán nem ragaszkodott ahhoz, hogy Nagycenken temessék el.¹⁷ Ebben a műben egy nemzeti sírkert létrehozásának gondolatát vetette fel, amely nem szimbolikusan, hanem valós temetésekkel lenne kialakítandó, elképzelése szerint Budán, a Gellért-hegyen; a nemzeti sírkertben való elhelyezést pedig nem az előjogok, hanem az elhunyt érdemei befolyásolnák. A kötet zárszavában szemérmesen körülírva utalt arra, hogy talán ő is méltó lenne ott nyugodni.¹⁸ Temetkezéshelyének későbbi kiválasztása, a család kívánsága mellett, az akkori politikai helyzet szülte kényszer eredménye volt.

¹⁴ *Bártfai Szabó László*: i. m. 2. kötet. 664.

¹⁵ Az 1820-as évekig létesített sírhelyeket latin feliratos tábla fedi; a magyar nyelvű sírfeliratok sora a két kisgyermekével kezdődött 1832/33-ban.

¹⁶ Széchenyi Ferenc felnőttkort megért fiúunokái közül Nagycenken kapott sírhelyet Lajos ágáról János, Károly és Imre; Pál ágáról Kálmán, Gábor, Gyula és ifj. Pál; István ágáról pedig Béla.

¹⁷ *Széchenyi István*: Üdvlelde. Gróf Dessewffy Aurél hátrahagyott némi iromány-töredékivel. Pest, 1843.

¹⁸ *Széchenyi István*: i. m. 128–130.

4. kép. Erdődy Hanna és Széchenyi Béla síremléke

5. kép. Az ősök szarkofágja

Széchenyi István halála után fia, Béla lett a cenki uradalom birtokosa. Nagypjához, Széchenyi Ferenchez hasonlóan ő is sokat tett a nemzeti emlékhely koncepciózus kiépítéséért; érdekes módon mégsem ősei mellett nyugszik. 1872-ben ugyanis meghalt szeretett felesége, Erdődy Hanna, akinek kívánsága az volt, hogy ne a mauzóleumban, hanem a településen kívül, a kiscenki kettős hársfasor végén temessék el. Itt, az egykori remetekápolnánál valósult meg 1878-ban síremléke, a korabeli hazai funerális művészet kimagasló alkotása. A hatalmas szarkofágon látható domborművek a jeles bécsi szobrászművész, Carl Kundmann alkotásai. A rendkívül attraktív mű a grófnő tragikusan korai halálára emlékeztet, a természeti környezetben magányosan álló síremlék pedig a romantika egyik Európa-szerte elterjedt toposzát jeleníti meg. Széchenyi Béla – aki nem nőült újra – évtizedekkel később, 1918 decemberében halt meg Budapesten. Az akkori közállapotok és a tetőpontján járó világjárvány miatt testét nem lehetett rögtön Nagycenkre szállítani, így ideiglenesen a Kerepesi úti temetőben kapott sírhelyet, és csak 1920-ban helyezték át felesége mellé. Az Erdődy Hannának állított síremléket eleve közös nyugvóhelyüknek szánta, ezt a sírfelirat is igazolja. Bár jelentős részben az ő műve a nagycenki temető funerális ősgalériájának megalkotása, ezt abban a tudatban vitte véghez, hogy ő maga máshol fog nyugodni.¹⁹

A nagycenki temető szerepe a mauzóleuméhoz képest 1910-ig elhanyagolható volt, legalábbis a dinasztia szempontjából. Az első itt eltemetett rokon Zichy Ilona volt 1883-ban (Széchenyi Istvánné első házasságából származó gyermekeinek egyike). 1885-ben Széchenyi Lajos leányát, Júliát temették ide, mivel az alapító végrendelete értelmében nem kerülhetett a mauzóleumba. A sírkert szempontjából döntő fontosságú változás 1910-ben következett be, amikor lezajlott az ősök hamvainak egybegyűjtése és áthelyezése Nagycenkre. A temető ezzel vált végleg nemzeti kultuszshellyé, egyben ezzel vette kezdetét a Széchenyiek kultéri síremlékegyüttesének kiépítése a mauzóleum mögött kialakított új temetőrészen, ahol a főút melletti és a temető hátsó, azaz déli falánál található sírhelyek a családtagok részére voltak fenntartva.

A Széchenyiek 1910. február 6-án tartott nemzeti ülésén Széchenyi Viktor, Fejér vármegye akkori főispánja indítványozta, hogy „eleinknek Széplakon, Egerváron és Sopronban talált hamvai szállíttassanak át Nagycenkre és ott helyeztessenek el méltó helyen.”²⁰ A nemzeti képviselői eldöntötték, hogy a hamvak nem a mauzóleumba, hanem a temető kiemelt helyére, közös sírboltba fognak kerülni. A csoportos újratemetésre 1910. szeptember 16-án került sor. Ez egyszerű körülmények között zajlott le, ám 1911. szeptember 20-án az áthelyezett hamvak fölé emelt kőszarkofág felavatását már nagy ünnepség kísérte. A síremléket Széchenyi Miklós győri megyéspüspök szentelte fel

---

¹⁹ Széchenyi Béla a felesége halála után hozta létre a nagycenki hitbizományt. Ennek egyik motivációja az volt, hogy a Széchenyiek temetkezőhelye, Széchenyi Ferenc végrendeletének szellemében, ne kerülhessen más család birtokába (Bélának ugyanis nem született fia).

²⁰ A templomi sírboltokban nyugvó családtagok kilétét előzőleg Széchenyi Viktor és Bártfai Szabó László állapította meg. Vö. Széchenyi Viktor: i. m. 15.

6. kép. Széchényi Alajos mauzóleuma a felújítás előtt

a család számos tagja és a nagycenki lakosság jelenlétében.²¹ A tekintélyes méretű szarkofág, Havranek Antal kőfaragó alkotása a sírkert kettős kereszt alaprajzú főútján kapott helyet, felirata pedig az ott eltemetettek leszármazási rendbe szedett névsorát is tartalmazza.

Az ősök hamvainak csoportos áthelyezése a főúri reprezentáció fontos és a maga nemében egyedülálló példája volt. Tizenhét – 1703 és 1796 között elhunyt – személy földi maradványai kerültek a közös nagycenki sírba az említett soproni, fertőszéplaki és egervári templomokból, köztük az összes főági felmenő Györgyig, az első grófig. Így a nagycenki temetőben nyugvó legrégebben (1703) elhunyt családtag Széchényi Györgyné Mórocz Ilona lett. Ide kerültek Széchényi Antal altábornagy és a temetőkápolnát megalapító felesége, Barkóczy Zsuzsanna hamvai is, de Antal eredeti síremléke a soproni bencés templomban maradt. Az ősök áttetetezése a kor uralkodó eszméivel, a historizmusmal és a pozitivizmusmal is összefüggésbe hozható, amelyekkel együtt járt a tradíciók és az emlékezés kultusza, a múlt feltárásának és rendszerezésének igénye, és amelyek erős hatást gyakoroltak a korabeli funerális kultúrára is. Az áthelyezett ősök síremlékének elsődleges feladata a család múltjának hirdetése lett.

A Széchényiek körében a mauzóleumba való temetkezés az 1910-es évekig maradt domináns. 1871-ben itt helyezték nyugalomra Széchényi Ferenc utolsóként meghalt fiát, Pált. 1875-ben a Széchényi István mellett kapott nyugvóhelyet felesége, Seilern Crescentia. 1898-ban itt temették el Széchényi Imrét, aki hosszú ideig az Osztrák–Ma-

²¹ Ugyanezen a napon mutatták be a családtagoknak a Bártfai Szabó László által írt monográfia első kötetét. Vö. *Széchényi Viktor*: i. m. 18.

gyar Monarchia berlini nagykövete volt. A családnak István után még három tagja nyert el miniszteri posztot: mindannyian itt nyugszanak (Széchenyi Pál 1901-ben, Gyula 1921-ben, Manó 1926-ban halt meg). A kriptá előterében, Széchenyi István sírjával szemben temették el 1943-ban Széchenyi Bertalan felsőházi elnököt. Az ő felesége, Andrássy Natália volt az utolsó, akit halálakor (1951) a mauzóleumba temettek. A legutolsó temetésre 1977-ben került sor, ez azonban újratemetés volt: a szintén 1951-ben elhunyt Széchenyi Ilona koporsója érkezett ide Budapestről. Ezt követően már nem maradt üres sírhely az épületen belül, ahol ma összesen 48 családtag nyugszik.²²

Az épületen kívüli temetések az ősök szarkofágjának létesítését követően váltak jellemzővé. A szarkofág körül, a temető főútja mellett négy sírboltot alakítottak ki, ezekben temették el 1914-ben Széchenyi Kálmánt, 1928-ban Széchenyi Rezsőt és 1930-ban Széchenyi Gézát. Bár felmenőik a mauzóleumban nyugszanak és ezekben az években még őket is oda lehetett volna temetni, mégis a kültéri sírboltokban kaptak sírhelyet. Ez jelentős változás volt: a mauzóleum jelentősége valamelyest csökkent, és a családtagok körében megjelent a temető mauzóleumon kívüli részeinek preferálása. Az 1929-es

7. kép. A temető hátsó falánál álló sírboltok

²² A 46 koporsófülkébe 47 családtagot temettek, mivel Géza és Kelemen, a két említett kisgyermek közös fülkében nyugszik. A 48. családtag Széchenyi Pál érsek.

nemzetségi ülésen eldöntötték, hogy a mauzóleumot nem bővítik ki, és az újabb családi sírboltok a temető fenntartott sírhelyein épülhetnek fel.²³ A kültéri temetkezőhelyek korábban alárendelt szerepet töltek be, szimbolikus jelentőségüket az ősök szarkofágja növelte meg. Bár maga a mauzóleum még így is nagyobb jelentőséggel bírt, a mögötte lévő területen felállított síremlékek számára előnyt jelentett, hogy kifelé reprezentáltak, a temető bárki által látható és látogatható részén létesültek.

1918-ban épült fel a nagycenki temető második mauzóleuma, a három évvel korábban Bukovinában elesett Széchényi Alajos számára, akinek a koporsója 1923-ban került ide a budapesti Kerepesi úti temetőből. Jánszky Béla építész és Kisfaludi Strobl Zsigmond szobrászművész alkotása a temető főútjának lezárásaként épült fel; az Erdődy-síremlék mellett ez a másik nagycenki főúri síremlék, ami figurális ábrázolást is tartalmaz. Építetője Alajos apja, Széchényi Emil volt, akit később szintén ott temettek el. A hátsó temetőfalnál még két mauzóleum épült az 1920-as években, Storno Miksa tervei alapján. Az elsőben nyugszik a két diplomata, az 1934-ben elhunyt Széchényi Dénes és az 1938-ban meghalt László. A másodikat csak néhány évvel ezelőtt kezdték rendszeresen használni. Az utóbbi évtizedekben Széchényi Alajos mauzóleumába is temettek családtagokat, és a bal oldali temetőfal mellett is létesültek kisebb, önálló Széchényi-sírok. Számos családtag hamvai áthelyezéssel kerültek Nagycenkre, elsősorban a budapesti Farkasréti temetőből.

A Széchényi család nagycenki temetkezése tehát a mauzóleum kialakítása óta folyamatosan tart; ez a kontinuitás a 20. század második felében meglazult, de nem szakadt meg. Magyarországon, illetve nyugati emigrációban élt családtagok egyaránt kerültek a tradicionális temetkezőhelyre. Az utóbbi időben a dinasztia tagjai ismét egyre nagyobb számban temetkeznek ide. Magyarország és az egykori magyar területek más településein is találhatóak Széchényi-sírok, ám ezek egyike sem nevezhető nemzetségi temetkezőhelynek.

A Széchényi és a rokon családok Nagycenken eltemetett tagjai

Bár a család állásfoglalását tiszteletben tartva a „Széchényi” írásmód tekintendő helyesnek, az alábbi, 123 nevet tartalmazó felsorolásban a családnév második ékezetének megléte vagy hiánya a síremlékeken olvasható verziót követi. Ha a síremléken nem szerepel a név, akkor a hagyományos formánál maradtunk. A nevekhez kapcsolódó [római] számolás célja az azonosíthatóság, ezért csak a Nagycenken nyugvó családtagokat veszi figyelembe. Egyetlen kivételt tettünk: I. Györgynek hagyományosan az érseket nevezzük. A hozzátartozók említésekor *kurzívval* írtuk azoknak a nevét, akik Nagycenken vannak eltemetve. Helykímélés érdekében a Széchényi család nemesi előnevét (sárvár-felsővidéki) nem tüntettük fel.

²³ Széchényi Viktor: i. m. 89.

Széchenyi család²⁴

- Széchenyi Adalbert**, gróf (Sz. [I.] Lajos és Clam-Gallas Alojzia fia) 1814–1815. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 16. sírfeliratot.)
- Széchenyi Alajos**, gróf (Sz. *Emil* fia; az első világháború hősi halottja) 1892–1915. (Sírja a temető hátsó falánál. Áthelyezve a budapesti Kerepesi úti temetőből.)
- Széchenyi Alice**, gróf (Sz. [I.] Sándor leánya) 1873–1930. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 25. sírfeliratot.)
- Széchenyi Andor**, gróf (Sz. *István* unokája, Sz. Ödön pasa és *Almay Irma* fia) 1865–1907. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 40. sírfeliratot.)
- Széchenyi Andor Pál**, gróf (Sz. [I.] Gyula és *Zichy-Ferraris Karolina* fia; császári és királyi kamarás, titkos tanácsos) 1864–1943. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 15. sírfeliratot.)
- Széchenyi Anna Borbála**, gróf (Sz. [II.] *Zsigmond* leánya, Sz. [I.] *Ferenc* nővére; első férje Forgách János csongrádi főispán, második férje *Desfours Ferenc Vencel*) 1753–1817. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 36. sírfeliratot.)
- Széchenyi [I.] Antal**, gróf (Sz. [I.] *Zsigmond* és *Batthyány Mária Terézia* fia; altábornagy, ezredtulajdonos; Egervár, Pölöske és Szentgyörgy örökös várkapitánya, császári és királyi kamarás, titkos tanácsos; a kiscenki kastély és a kópházai kegytemplom építetője, a kiscenki ménés és a hársfator megalkotója) 1714–1767. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a soproni bencés templomból, eredeti síremléke ma is ott található.)
- Széchenyi [II.] Antal**, gróf (Sz. [II.] *Pál* dédunokája, Sz. Frigyes fia; író) 1924–2009. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi Béla**, gróf (Sz. *István* fia; politikus, országgyűlési képviselő, koronaőr, a Főrendiház alelnöke; Ázsia-utazó, geográfus, ősrégész, író, az MTA tagja; valóságos belső titkos tanácsos; a Julián Egyesület és a Turáni Társaság elnöke, a Magyar Földrajzi Társaság tiszteletbeli elnöke, a Budapesti Hajósegylet megalapítója; műgyűjtő, mecénás, adományozó, a nagycenki hitbizomány megalapítója) 1837–1918. (Sírja a településen kívül, a hársfator végén. Áthelyezve a budapesti Kerepesi úti temetőből.)
- Széchenyi [I.] Bertalan**, gróf (Sz. [I.] Sándor fia; politikus, a Főrendiház alelnöke, majd a Felsőház elnöke, az MTA tagja; császári és királyi kamarás, valóságos belső titkos tanácsos; az Országos Erdészeti Egyesület és a Széchenyi Tudományos Társaság elnöke) 1866–1943. (Sírja a mauzóleum előterében. Lásd a 45. sírfeliratot.)
- Széchenyi [II.] Bertalan**, gróf (Sz. *Márton* fia; az amerikai légierő veteránja) 1937–2015. (Sírja a temető bal oldalfalánál.)

²⁴ A genealógiai adatok két összegzése: *Nagy Iván*: Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal. 10. kötet. Pest, 1863. 517–525.; *Gudenus János József*: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája. 4. kötet. Budapest, 1998. 26–53.

- Széchenyi [I.] Dénes**, gróf (Sz. *Imre* fia; diplomata, koppenhágai rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter; császári és királyi kamarás, valóságos belső titkos tanácsos) 1866–1934. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi [II.] Dénes**, gróf (Sz. [II.] *Géza* fia; az Operaház zenekarának tagja; Budapest ostromának áldozata) 1917–1945. (Sírja a temető főútja mellett. Áthelyezve a budapesti Farkasréti temetőből.)
- Széchenyi Elemér**, gróf (Sz. [IV.] *Pál* fia) 1940–2003. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi Emil**, gróf (Sz. [III.] *Pál* fia; politikus, Sopron vármegye főispánja, országgyűlési képviselő, koronaőr, az MTA tagja; császári és királyi kamarás, valóságos belső titkos tanácsos; a Magyar Vöröskereszt Egyesület elnöke, a Magyar Általános Bizalmi Bank és a Hansági Tőzegipar Rt. igazgatóságának elnöke, az Első Magyar Általános Biztosító Társaság alelnöke) 1865–1932. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi Ernő**, gróf (Sz. [II.] *Pál* dédunokája, Sz. Frigyes fia) 1913–2005. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi Eugénia**, gróf (Sz. *Gábor* leánya) 1873–1893. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 38. sírfeliratot.)
- Széchenyi Ferdinánd**, gróf (Sz. [I.] *Dénes* fia; író) 1909–1986. (Sírja a temető bal oldalfalánál.)
- Széchenyi [I.] Ferenc**, gróf (Sz. [II.] *Zsigmond* fia; politikus, helyettes horvát bán, a Báni Tábla elnöke, többször királyi biztos és főispáni helytartó, Somogy vármegye főispánja, a Hétszemélyes Tábla elnöke, főkamarásmester, helyettes országbíró, valóságos belső titkos tanácsos; könyv- és műgyűjtő, numizmatikus, mecénás, adományozó, az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Nemzeti Múzeum megalapítója, több külföldi tudományos akadémia tagja; a nagycenki mauzóleum és az iváni templom építtetője, a kiscenki és a horpácsi kastély átépíttetője, a segesdi, az iváni és a pölöskei hitbizomány megalapítója) 1754–1820. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd az 1. sírfeliratot.)
- Széchenyi [II.] Ferenc**, gróf (Sz. [III.] *Pál* dédunokája, Sz. György zempléni főispán fia) 1919–1994. (Sírja a temető bal oldalfalánál.)
- Széchenyi Franciska**, gróf (Sz. [II.] *Pál* dédunokája, Sz. Frigyes leánya) 1915–2006. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi Frigyes**, gróf (Sz. [II.] *Pál* dédunokája, Sz. Frigyes fia) 1912–1983. (Sírja a temető hátsó falánál. Áthelyezve a budapesti Farkasréti temetőből.)
- Széchenyi Gábor**, gróf (Sz. [II.] *Pál* és *Zichy-Ferraris Emília* fia) 1828–1921. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 34. sírfeliratot.)
- Széchenyi [I.] Géza**, gróf (Sz. [II.] *Pál* és *Zichy-Ferraris Emília* fia) 1830–1832. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 12. sírfeliratot.)
- Széchenyi [II.] Géza**, gróf (Sz. [I.] *Lajos* unokája, Sz. Dénes 1848-as főhadnagy fia, Sz. Imre agrárpolitikus öccse, Sz. Viktor fejeéri főispán bátyja; császári és királyi kamarás) 1860–1930. (Sírja a temető főútja mellett.)

- Széchenyi Géza László**, gróf (Sz. [II.] Géza unokája, Sz. Lajos országgyűlési képviselő fia) 1926–1996. (Sírja a temető főútja mellett. Áthelyezve Argentínából.)
- Széchenyi [II.] György**, gróf (Sz. Lőrinc fia, Sz. [I.] György érsek unokaöccse, Sz. [I.] Pál öccse; Egervár, Pölöske és Szentgyörgy örökös várkapitánya, 1697-ben a grófi rang elnyerője) 1656–1732. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a soproni bencés templomból.)
- Széchenyi [III.] György**, gróf (Sz. [I.] János fia) 1828–1897. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 33. sírfeliratot.)
- Széchenyi [IV.] György**, gróf (Sz. [III.] Pál dédunokája, Sz. György zempléni főispán fia) 1923–1986. (Sírja a temető bal oldalfalánál.)
- Széchenyi [I.] Gyula**, gróf (Sz. [II.] Pál és Zichy-Ferraris Emília fia; politikus, közös külügyminiszteri tanácsos, Sopron vármegye főispánja, a király személye körüli miniszter; császári és királyi kamarás, valóságos belső titkos tanácsos, József Károly Lajos királyi herceg udvarmestere, főajtónálló- majd főlovászmester; a Nemzeti Kaszinó igazgatója) 1829–1921. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 10. sírfeliratot.)
- Széchenyi [II.] Gyula**, gróf /Julio Esteban Gabriel Széchenyi/ (Sz. Géza László fia; építész) 1958–2022. (Sírja a temető főútja mellett.)
- Széchenyi [I.] Ignác**, gróf (Sz. [I.] Zsigmond és Batthyány Mária Terézia fia; alezredes, császári és királyi kamarás) 1712–1777. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve az egervári templomból.)
- Széchenyi [II.] Ignác**, gróf (Sz. [I.] Antal fia) 1739–1741. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a fertőszéplaki templomból.)
- Széchenyi Ilona**, gróf (Sz. István unokája, Sz. Ödön pasa és Christopulos Eulália leánya) 1888–1951. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Áthelyezve Budapestről. Lásd a 35. sírfeliratot.)
- Széchenyi Imre**, gróf (Sz. [I.] Lajos és Wurmbbrand-Stuppach Franciska fia; diplomata, nápolyi követ, berlini nagykövet, országgyűlési képviselő; főasztalnokmester, császári és királyi kamarás, valóságos belső titkos tanácsos; zeneszerző) 1825–1898. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 30. sírfeliratot.)
- Széchenyi Irma**, gróf /Dehény Tiborné/ (Sz. [II.] Pál dédunokája, Sz. Frigyes leánya) 1917–2006. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi István**, gróf (Sz. [I.] Ferenc fia; a 19. századi magyarországi reformpolitika kezdeményezője; királyi biztos, a Helytartótanács közlekedésügyi osztályának vezetője, az első magyar kormány közlekedés- és közmunkaügyi minisztere, országgyűlési követ, majd képviselő; író, az MTA egyik létrehozója és másodelnöke; császári és királyi kamarás, valóságos belső titkos tanácsos; a Lánchíd, a dunai és balatoni gőzhajózás, az óbudai hajógyár és téli kikötő, valamint a pesti hengermalom létesítésének vezetője, az Al-Duna és a Tisza szabályozásának elindítója, a lóversenyzés és a selyemtermelés hazai megalapozója; a Nemzeti Kaszinó, az Első Lótenyésztő Egyesület, a Dunagőzhajózási Társulat és a Kereskedelmi Bank megalapítója, Pest és Buda

- egyesítésének egyik kezdeményezője; a Pályafuttatási Társulat, a Magyarországi Állattenyésztő Társaság, a Sopron-Vasi Szederegylet, a Pesti Lovaregylet, a Gyáralapító Társaság, a Buda-Pesti Tunnel Társaság és a Balatoni Gőzhajózási Társaság elnöke, a Lánchíd Társaság alelnöke, a Pesti Testgyakorló Intézet igazgatója; a kiscenki kastély átépíttetője) 1791–1860. (Sírja a mauzóleum előterében. Lásd a 43. sírfeliratot.)
- Széchenyi [I.] János**, gróf (Sz. [I.] *Lajos* és *Clam-Gallas Alojzia* fia; császári és királyi kamarás) 1802–1874. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 22. sírfeliratot.)
- Széchenyi [II.] János**, gróf (Sz. [I.] *Dénes* fia) 1897–1969. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi János Péter**, gróf (Sz. [II.] *János* fia) 1934–2013. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi József**, gróf (Sz. [II.] *Zsigmond* fia, Sz. [I.] *Ferenc* bátyja; *Festetics Julianna* első férje; császári és királyi kamarás) 1751–1774. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a soproni bencés templomból.)
- Széchenyi [I.] Júlia**, gróf /lady Parry-Waltham/ (Sz. [I.] *Lajos* és *Clam-Gallas Alojzia* leánya) 1809–1885. (Sírja a temető jobb oldalfalánál.)
- Széchenyi [II.] Júlia**, gróf (Sz. [II.] *János* felesége; Sz. *Andor Pál* és *Csekonics Andrea* leánya) 1900–1990. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi Julianna**, gróf (Sz. *István* leánya) 1844–1844. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 20. sírfeliratot.)
- Széchenyi Kálmán**, gróf (Sz. [II.] *Pál* és *Zichy-Ferraris Emília* fia; agrárpolitikus, császári és királyi kamarás; a Sopron Vármegyei Gazdasági Egyesület elnöke) 1824–1914. (Sírja a temető főútja mellett.)
- Széchenyi Karolina**, gróf /gróf Wimpffen Simonné/ (Sz. [I.] *Gyula* és *Zichy-Ferraris Karolina* leánya) 1869–1932. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi [I.] Károly**, gróf (Sz. [I.] *Lajos* és *Clam-Gallas Alojzia* fia; örnagy) 1812–1842. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 6. sírfeliratot.)
- Széchenyi [II.] Károly**, gróf (Sz. *Kálmán* fia) 1853–1937. (Sírja a temető főútja mellett; a neve nincs kiírva.)
- Széchenyi Kelemen**, gróf (Sz. [II.] *Pál* és *Zichy-Ferraris Emília* fia) 1833–1833. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 12. sírfeliratot.)
- Széchenyi [I.] Lajos**, gróf (Sz. [I.] *Ferenc* fia, Sz. *István* bátyja; császári és királyi kamarás, valóságos belső titkos tanácsos, Zsófia hercegnő udvarmestere; mecénás, alapítványtevő) 1781–1855. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd az 3. sírfeliratot.)
- Széchenyi [II.] Lajos**, gróf (Sz. [I.] *Sándor* fia; diplomata, kairói, szófiai, majd hágai rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, közös külügyminisztériumi osztályfőnök; császári és királyi kamarás, valóságos belső titkos tanácsos) 1868–1919. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Áthelyezve Kaltenleutgebenből. Lásd a 28. sírfeliratot.)
- Széchenyi [I.] László**, gróf (Sz. [I.] *Zsigmond* és *Batthyány Mária Terézia* fia; császári és királyi kamarás; a horpácsi kastély építtetője) 1713–1760. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a soproni bencés templomból.)

- Széchenyi** [II.] **László**, gróf (Sz. [I.] *János* fia) 1826–1887. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 24. sírfeliratot.)
- Széchenyi** [III.] **László**, gróf (Sz. *Imre* fia; diplomata, washingtoni, majd londoni rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, kormánybiztos; császári és királyi kamarás; az Országos Gyermekvédő Liga elnöke) 1879–1938. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi Manó**, gróf (Sz. *Kálmán* fia; diplomata, államtitkár, a király személye körüli miniszter; császári és királyi kamarás, valóságos belső titkos tanácsos) 1858–1926. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 17. sírfeliratot.)
- Széchenyi** [I.] **Mária**, gróf (Sz. [I.] *Antal* leánya) 1740–1741. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a fertőszéplaki templomból.)
- Széchenyi** [II.] **Mária**, gróf (Sz. [II.] *Pál* és *Zichy-Ferraris Emília* leánya) 1825–1849. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 14. sírfeliratot.)
- Széchenyi Mária Ágnes**, gróf /kis'sennyei gróf 'Sennyey Jánosné/ (Sz. [II.] *Pál* dédunokája, Sz. *Jenő* leánya, Sz. *Miklós* püspök unokahúga) 1910–1996. (Sírja a temető bal oldalfalánál.)
- Széchenyi Márton**, gróf (Sz. [I.] *Bertalan* és *Andrássy Natália* fia) 1909–1987. (Sírja a temető bal oldalfalánál.)
- Széchenyi Melánia**, gróf (Sz. *Kálmán* leánya) 1857–1927. (Sírja a temető főútja mellett.)
- Széchenyi** [I.] **Mihály**, gróf (Sz. [I.] *Zsigmond* és *Barkóczy Mária* fia) 1735–1735. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a fertőszéplaki templomból.)
- Széchenyi** [II.] **Mihály**, gróf (Sz. [III.] *Pál* unokája, Sz. *Aladár* somogyi főispán és *Andrássy Natália* fia; első felesége *Cséry Sarolta* teniszező) 1895–1959. (Sírja a temető bal oldalfalánál. Áthelyezve a budapesti Farkasréti temetőből.)
- Széchenyi** [III.] **Mihály**, gróf (Sz. [II.] *Mihály* és *Cséry Sarolta* fia; a második világháború hősi halottja) 1924–1944. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi Móric**, gróf (Sz. *Péter* fia) 1908–1987. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi** [I.] **Pál** (Sz. *Lőrinc* fia, Sz. [I.] *György* érsek unokaöccse, Sz. [II.] *György* bátyja; pálos szerzetes, bánfalvi perjel; teológiai tanár, címzetes pécsi püspök, szentgotthárdi apát, győri kanonok és nagyprépost, veszprémi püspök, kalocsai érsek; diplomata, királyi tanácsos, Veszprém és Bács vármegye főispánja; a Budai Kamarai Albizottság elnöke) 1645–1710. (Szabadon álló koporsója a mauzóleum belső terében. Áthelyezve a sopronbánfalvi pálos templomból. Lásd a 49. sírfeliratot.)
- Széchenyi** [II.] **Pál**, gróf (Sz. [I.] *Ferenc* fia, Sz. *István* bátyja; alezredes, császári és királyi kamarás, valóságos belső titkos tanácsos; az iváni kastély építtetője) 1789–1871. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 8. sírfeliratot.)
- Széchenyi** [III.] **Pál**, gróf (Sz. [II.] *Pál* és *Zichy-Ferraris Emília* fia; gazdaságpolitikus, országgyűlési képviselő, földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter; császári és királyi kamarás, valóságos belső titkos tanácsos; a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt. elnöke, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület alelnöke) 1838–1901. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 21. sírfeliratot.)

- Széchenyi [IV.] Pál**, gróf (Sz. *Emil* fia) 1903–1978. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi Péter**, gróf (Sz. *Imre* fia; császári és királyi kamarás) 1870–1924. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 32. sírfeliratot.)
- Széchenyi [I.] Rezső**, gróf (Sz. [II.] *Pál* unokája, Sz. *Ferenc* fia; császári és királyi kamarás) 1862–1928. (Sírja a temető főútja mellett.)
- Széchenyi [II.] Rezső**, gróf (Sz. [I.] *Rezső* fia) 1891–1931. (Sírja a temető főútja mellett; a neve nincs kiírva.)
- Széchenyi [I.] Sándor**, gróf (Sz. [I.] *János* fia; politikus, Tolna vármegye főispánja, a Főrendiház alelnöke; valóságos belső titkos tanácsos; az Országos Központi Hitelszövetkezet igazgatóságának elnöke) 1837–1913. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 26. sírfeliratot.)
- Széchenyi [II.] Sándor**, gróf (Sz. [II.] *Pál* dédunokája, Sz. *Frigyes* fia) 1919–1955. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Széchenyi Tibor**, gróf (Sz. [II.] *Dénes* fia; könyvtáros) 1942–2003. (Sírja a temető főútja mellett. Áthelyezve a budapesti Farkasréti temetőből.)
- Széchenyi [I.] Zsigmond**, gróf (Sz. [II.] *György* fia; Somogy vármegye főispánja, Egervár, Pölöske és Szentgyörgy örökös várkapitánya, császári és királyi kamarás; a széplaki templom építtetője) 1681–1738. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a fertőszéplaki templomból.)
- Széchenyi [II.] Zsigmond**, gróf (Sz. [I.] *Zsigmond és Batthyány Mária Terézia* fia; császári és királyi kamarás) 1720–1769. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a soproni bencés templomból. Emlékére elhelyezett díszurna a kastélykápolnában, majd a mauzóleum előterében. Lásd a 48. feliratot.)
- Széchenyi Zsófia**, gróf (Sz. [I.] *Lajos és Clam-Gallas Alojzia* leánya) 1820–1840. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 19. sírfeliratot.)

Hozzá tartozók

- Almásy Huberta**, zsadányi és törökszentmiklósi gróf (Sz. *Jenő* felesége) 1880–1946. (Sírja a temető bal oldalfalánál. Áthelyezve a budapesti Farkasréti temetőből.)
- Almay Irma**, almási (Sz. *Ödön* pasa első felesége) 1844–1891. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 41. sírfeliratot.)
- Andrássy Erzsébet**, csíkszentkirályi és krasznahorkai gróf (Sz. [III.] *Pál* felesége; *Andrássy György* országbíró leánya) 1840–1926. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 18. sírfeliratot.)
- Andrássy Natália**, csíkszentkirályi és krasznahorkai gróf (Sz. [I.] *Bertalan* felesége; első férje Sz. *Aladár* somogyi főispán; *Andrássy Manó* gömör-kishonti, zempléni és tornai főispán leánya, *Andrássy Gyula* miniszterelnök unokahúga) 1864–1951. (Sírja a mauzóleum előterében. Lásd a 46. sírfeliratot.)
- Auersperg Krisztina**, gottscheei és welsi herceg (Sz. [II.] *Antal* felesége) 1920–2008. (Sírja a temető hátsó falánál.)

- Barkóczy Mária**, szalai és tavarnai gróf (Sz. [I.] *Zsigmond* második felesége; ifj. Barkóczy Ferenc kuruc ezredes leánya, Barkóczy Ferenc esztergomi érsek és *Barkóczy Zsuzsanna* nővére; a széplaki kálváriák építtetője) 1695–1761. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a fertőszéplaki templomból.)
- Barkóczy Zsuzsanna**, szalai és tavarnai gróf (Sz. [I.] *Antal* felesége, egyben apja második feleségének húga; ifj. Barkóczy Ferenc kuruc ezredes leánya, Barkóczy Ferenc esztergomi érsek húga; a nagyecenki temetőkápolna építtetője) 1715–1782. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a soproni bencés templomból.)
- Batthyány Mária Terézia**, németújvári gróf (Sz. [I.] *Zsigmond* első felesége; Batthyány Ferenc főpohárnokmester leánya) †1721. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a soproni bencés templomból.)
- Clam-Gallas Alojzia**, gróf (Sz. [I.] *Lajos* első felesége) 1781–1822. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 4. sírfeliratot.)
- Csekonics Andrea**, zombolyai és janovai gróf (Sz. *Andor Pál* első felesége; Csekonics Endre főasztalnokmester leánya) 1870–1913. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 13. sírfeliratot.)
- Cséry Sarolta**, cséri és szentlőrinczi (Sz. [II.] *Mihály* első felesége; teniszező, tizenkétyszer magyar és egyszer osztrák bajnok) 1894–1977. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Cziráky Mária Anna**, cziráki és dénesfalvi gróf (Sz. [II.] *Zsigmond* felesége; a horpácsi kastély átépíttetője) 1724–1787. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a soproni bencés templomból. Szívurnája a kastélykápolnában, majd a mauzóleum előterében. Lásd a 47. feliratot.)
- Desfours Ferenc Vencel**, monti és athienvillei gróf (Sz. *Anna Borbála* második férje; tábornok, császári és királyi kamarás) 1739–1809. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 39. sírfeliratot.)
- Desfours Franciska**, monti és athienvillei gróf /báró Madrovszky Jánosné/ (*Desfours Ferenc Vencel* és Walderode Antónia leánya) 1764–1814. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 42. sírfeliratot.)
- Dőry Natália**, jobaházi (Sz. [I.] *Sándor* felesége) 1846–1928. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 27. sírfeliratot.)
- Elischer Evelyn** /Sallay Istvánné/ (Sz. [II.] *Dénes* anyósa) 1886–1955. (Sírja a temető főútja mellett. Áthelyezve a budapesti Farkasréti temetőből.)
- Erdődy Ágota**, monyorókeréki és monoszlói gróf (Sz. [I.] *János* felesége; Erdődy György varasdi főispán leánya, *Erdődy Hanna* nagynénje) 1808–1882. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 23. sírfeliratot.)
- Erdődy Hanna**, monyorókeréki és monoszlói gróf (Sz. *Béla* felesége) 1845–1872. (Sírja a településen kívül, a hársfasor végén.)
- Esterházy Mária**, galánthai gróf (Sz. *Péter* felesége) 1882–1927. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 31. sírfeliratot.)

- Festetics Julianna**, tolnai gróf (Sz. József, majd Sz. [I.] Ferenc felesége; Festetics Pál baranyai főispán leánya, a Georgikont alapító Festetics György nővére; ásványgyűjtő, adományozó) 1753–1824. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 2. sírfeliratot.)
- Grünne Karolina**, gróf (Sz. Kálmán felesége; Grünne Károly tábornok leánya) 1832–1911. (Sírja a temető főútja mellett.)
- Gyürü Mária** (Sz. Móric felesége) 1919–2018. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Herberstein Mária**, gróf (Sz. [I.] Rezső felesége; Herberstein Zsigmond főkamrás leánya) 1867–1945. (Sírja a temető főútja mellett; a neve nincs kiírva. Áthelyezve a budapesti Farkasréti temetőből.)
- Horváth Felícia**, szentgyörgyi (Sz. Gábor felesége; Horváth Antal bács-bodrogi és soproni főispán leánya) 1838–1920. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 37. sírfeliratot.)
- Hoyos Terézia**, stichsensteini gróf (Sz. [II.] Géza felesége) 1882–1953. (Sírja a temető főútja mellett. Áthelyezve a budapesti Farkasréti temetőből.)
- Hunyady Mária**, kéthelyi gróf (Sz. Emil felesége) 1870–1945. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Kulicskó Ilona** (Sz. Ferdinánd felesége) 1911–1969. (Sírja a temető bal oldalfalánál.)
- Lattmann Erzsébet** (Sz. [II.] Ferenc felesége) 1938–2004. (Sírja a temető bal oldalfalánál.)
- Meade-Guilford Karolina**, lady (Sz. [II.] Pál első felesége) 1794–1820. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 9. sírfeliratot.)
- Mórocz Ilona**, bekettfalvi (Sz. [II.] György felesége; Mórocz István helyettes országbíró leánya) †1703. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve a soproni bencés templomból.)
- Pallavicini Alfonz**, örgróf (Seilern Crescentia dédunokája; követségi tanácsos) 1885–1937. (Sírja a temető jobb oldalfalánál.)
- Rabl Gertrúd** (Sz. János Péter második felesége) 1932–1996. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Revertera Mária**, salandrai gróf (Sz. Manó felesége; Revertera Frigyes orosz miniszter leánya) 1864–1933. (Sírja a temető főútja mellett.)
- Riquet de Caraman-Chimay Emília**, gróf (Sz. [I.] Dénes felesége) 1871–1944. (Sírja a temető hátsó falánál.)
- Sallay Edit** (Sz. [II.] Dénes sógornője) 1908–1979. (Sírja a temető főútja mellett. Áthelyezve a budapesti Farkasréti temetőből.)
- Sallay István** (Sz. [II.] Dénes apósa; vezérőrnagy) 1880–1942. (Sírja a temető főútja mellett. Áthelyezve a budapesti Farkasréti temetőből.)
- Sallay Stefánia** (Sz. [II.] Dénes felesége; az Operaház zenekarának tagja) 1913–2002. (Sírja a temető főútja mellett. Áthelyezve a budapesti Farkasréti temetőből.)

- Seilern Crescentia**, aspangi gróf (Sz. István felesége; a nagyecenki templom építtetője; első férje Zichy Károly udvari kamarai elnök) 1799–1875. (Sírja a mauzóleum előterében. Lásd a 44. sírfeliratot.)
- Sztáray-Szirmay Alexandra**, sztárai és nagymihályi, cserneki és tarkeői, szirmai és szirmabessenyői gróf (Sz. Imre felesége) 1843–1914. (Sírja a mauzóleum belső terébe vezető átjáróban. Lásd a 29. sírfeliratot.)
- Tasnády Mária** (Sz. Frigyes felesége) 1912–1991. (Sírja a temető hátsó falánál. Áthelyezve a budapesti Farkasréti temetőből.)
- Viczay Mária**, loósi és hédervári gróf (Sz. Ignác felesége; id. Viczay Mihály műgyűjtő nővére) 1724–1796. (Sírja az ősök szarkofágja alatt. Áthelyezve az egervári templomból.)
- Wurmbrand-Stuppach Franciska**, gróf (Sz. [I.] Lajos második felesége; Wurmbrand-Stuppach Henrik főudvarmester leánya) 1797–1873. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd az 5. sírfeliratot.)
- Zichy Geyza**, zichi és vásonkeői gróf (Zichy Károly udvari kamarai elnök és *Seilern Crescentia* fia, *Zichy Ilona* bátyja) 1828–1911. (Sírja a temető régi részén.)
- Zichy Ilona**, zichi és vásonkeői gróf /örgróf Pallavicini Oswaldné, majd gróf Degenfeld-Schonburg Kristófné/ (Zichy Károly udvari kamarai elnök és *Seilern Crescentia* leánya) 1834–1883. (Sírja a temető jobb oldalfalánál.)
- Zichy-Ferraris Emília**, zichi és vásonkeői gróf (Sz. [II.] Pál második felesége; Zichy Károly győri főispán unokája, Zichy-Ferraris Ferenc győri főispán leánya, *Zichy-Ferraris Karolina* nagynénje) 1803–1866. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 7. sírfeliratot.)
- Zichy-Ferraris Karolina**, zichi és vásonkeői gróf (Sz. [I.] Gyula első felesége; II. Vilmos hessen-kasseli választófejedelem unokája, Zichy-Ferraris Félix győri főispán leánya) 1845–1871. (Sírja a mauzóleum belső terében. Lásd a 11. sírfeliratot.)

A nagyecenki mauzóleum sírfeliratai

Az alábbiakban a nagyecenki mauzóleum negyvenhat koporsófülkéjének, a kripta előterében álló két díszurna talapzatának, valamint Széchényi Pál érsek koporsójának feliratai olvashatóak. Közreadásukat elsősorban forrásértékük indokolja. Az összes feliratot elsődleges lejegyzés nyomán közöljük, a korábbi szövegközlést²⁵ csak kontrollként hasznosítottuk.

²⁵ Vö. Széchényi Viktor: i. m. 172–191.

A kriptá belső terében, szemben (balról jobbra és fentről lefelé)

(1.)

EXCELLENT. AC ILLUSTR. D. COMES / FRANCISCUS SZÉCHÉNYI, / DE SÁRVÁRI FEL-
SŐ VIDÉKAUREI VELLER. / AC I. ORD. REG. NEAPOL. S. JANUARIIEQUES. / S. C. ET R.
A. M. CAMERAR. ET INT. STAT. CONSILIAR. / PER I. REGN. HUNG. CUBICULARIOR.
REG. MAGISTER / SACELLI ET CRYPRAE HUIJUS FUNDATOR. / NATUS IN SZÉPLAK
DIE 28^a APR. 1754 / MORTUUS VIENNAE DIE 13^a DEC. 1820. / AETATIS ANNO 66°.

(2.)

EXCELLENTISSIMA AC ILLUSTRISSIMA / DOMINA / JULIANNA COMITISSA
FESTETITS / DE TOLNA; / EXCELLENTISSIMI AC ILLUSTRISSIMI DOMINI /
COMITIS FRANCISCI SZÉCHÉNYI / DE SÁRVÁRI FELSŐ VIDÉK CONJUX. / NATA
KESZTHELYINI 30^a OCTOBRIS 1753, / MORTUA VIENNAE 20^a JANUARIIE 1824, /
AETATIS ANNO 71°.

(3.)

SÁRVÁRI FELSŐ VIDÉKI / GRÓF SZÉCHÉNYI LAJOS, / A BAJOR: KIR: KORONA POLG:
ÉRDÉM_REND / NAGY KERESZTÉSE, / ES A POROSZ KIR: VÖRÖS SAS_REND ELSŐ
/ OSZTÁLYÚ VITÉZE, / CS: KIR: KAMARÁS, ÉS VAL: BELSŐ TITKOS / TANÁCSOS. /
SZÜLETETT 1781^{dkk} ÉVI NOVEMBER 6^{dkk} NAPJÁN, / MEGHALT 1855^{dkk} ÉVI FEBRUAR 7^{dkk}
NAPJÁN. / BÉKE HAMVAINAK.

(4.)

ILLUSTRISSIMA DOMINA COMITISSA / ALOYSIA CLAM GALLAS, / ILLUSTRISSIMI
DOMINI COMITIS / LUDOVICI SZÉCHÉNYI, / DE SÁRVÁRI FELSŐ VIDÉK CONJUX. /
NATA PRAGAE 9^a JULII 1781, / MORTUA IN HORPÁTS 19^a JULII 1822, / AETATIS ANNO
41°.

(5.)

† / NAGYMÉLTÓSÁGU / SÁRVÁRIFELSŐVIDÉKI / GRÓF SZÉCHÉNYI LAJOSNÉ /
SZÜL: WURMBRAND-STUPPACH FRANCISKA / DE PAULA GRÓFNŐ, / CSILLAG-KE-
RESZTES ÉS PALOTA-HÓLGY / SZÜL: JÁNUAR 2. 1797. _ MEGHALT MÁJUS 3. 1873.

(6.)

GRÓF SZÉCHÉNYI KÁROL, CS. KIR. / ARANY KULTSOS 'S ÖRNAGY A' 7^{dkk} SZÁMU
/ REUSS_KÖSTRITZ HUSZÁR EZREDBEN, / N. M. GRÓF SZÉCHÉNYI LAJOSNAK /
CLAM_GALLAS ALOISIA / GRÓFNÓTÖL FIA. / SZÜLETETT MÁJUS 17^{én} 1812, / MEG-
HALT NOVEMBER 25^{én} 1842.

A kriptá belső terében, baloldalt (balról jobbra és fentről lefelé)

(7.)

α. †. ω. / NAGYMÉLTÓSÁGU SÁRVÁRI FELSŐVIDÉKI / GRÓF SZÉCSENYI PÁLNÉ,
/ SZÜL: ZICHY-FERRARIS EMILIA GRÓFNŐ, / CSILLAG-KERESZTES ÉS PALOTA-

HÖLGY. / SZÜL: 1803. NOVEMB. 13. MEGHALT 1866. SEPT. 13. / + / NYUGODJÁL BÉKÉBEN! _ A VISZONLÁTÁSIG / A FELTÁMADÁS NAGY NAPJÁN.

(8.)

+ / NAGYMÉLTÓSÁGU SÁRVÁRI FELSŐVIDÉKI / GRÓF SZÉCHENYI PÁL / CS. KIR. KAMARÁS ÉS VALÓSÁGOS BELSŐTITKOS / TANÁCSOS. / SZÜL: 1789. NOVEM: 10. MEGHALT 1871. MART. 30.

(9.)

ILLUSTRISSIMA DOMINA COMITISSA / CAROLINA MEADE_GUILFORD, / ILLUSTRISSIMI DOMINI COMITIS / PAULI SZÉCHÉNYI / DE SÁRVÁRI FELSŐ VIDÉK CONJUX; / NATA VIENNAE DIE 26^a AUGUSTI 1794, / MORTUA IN ÜRMÉNY DIE 29^a AUGUSTI 1820, / AETATIS ANNO 26°.

(10.)

+ / ITT NYUGSZIK / GRÓF SZÉCHÉNYI GYULA / CS. ÉS KIR. KAMARÁS, V. B. T. T. / M. KIR. FŐLOVÁSZMESTER. / ARANYGYAPJAS REND VITÉZ STB. STB. / M. KIR. MINISZTER, / SZÜL. 1829. NOV. 11. MEGH. 1921. JAN. 14. / ÁLDOTT LEGYEN EMLÉKE!

(11.)

NAGYMÉLTÓSÁGU / SÁRVÁRIFELSŐVIDÉKI / GRÓF SZÉCHENYI GYULÁNÉ / SZÜL: ZICHI ÉS VÁSONYKEŐI / ZICHY_FERRARIS CAROLINA GRÓFNŐ / CSILLAG_KERESZTES ÉS PALOTAHÖLGY. / SZÜL: OCT: 13. 1845. MEGHALT DECEM: 25. 1871.

(12.)

GEIZA ÉS KELEMEN, / GRÓF SZÉCHENYI PÁL 'S NŐJÉNEK / ZICHY_FERRÁRY EMILIA / GRÓFNŐNEK FIAL. / GEIZA, / SZÜLETETT DECEMBER 5^{ÉN} 1830, MEGHALT / DECEMBER 15^{ÉN} 1832; / KELEMEN, / SZÜLETETT APRIL 3^{ÁN} 1833, MEGHALT / APRIL 24^{ÉN} 1833.

(13.)

+ / MÉLTÓSÁGOS / SÁRVÁR-FELSŐVIDÉKI / GRÓF SZÉCHENYI ANDOR PÁLNÉ / SZÜLETETT ZSOMBOLYAI ÉS JANOVAI / CSEKONICS ANDREA GRÓFNŐ / PALOTAHÖLGY, / MEGHALT ÉLETÉNEK 42. ÉVÉBEN 1913. JUNIUS 29. / ÁLDOTT LEGYEN EMLÉKE.

(14.)

MARIA, / GRÓF SZÉCHENYI PÁL 'S NŐJÉNEK / ZICHY_FERRARY EMILIA / GRÓFNŐNEK LEÁNYA; / SZÜLETETT OCTOBER 2^{ÁN} 1825, / MEGHALT MÁRCZIUS 11^{ÉN} 1849. / ÖRÖK NYUGALMAT HAMVAINAK!

(15.)

+ / ITT-NYUGSZIK / SÁRVÁR-FELSŐVIDÉKI / GRÓF-SZÉCHÉNYI-ANDOR-PÁL / CS-ÉS-KIR-KAMARÁS / M-KIR-TITKOS-TANÁCSOS / SZÜL-OROSZVÁRON-1864-JUNIUS-13-ÁN / MEGH-MARCALIBAN-1943-ÁPRIL-13-ÁN / NYUGODJÉK-BÉKÉBEN-

A kriptá belső terében, jobboldalt (balról jobbra és fentről lefelé)

(16.)

ADALBERTUS COMES SZÉCHÉNYI. / DIE VII. MARTII MDCCCXIV / HOMO MUNDO.
DATUS DIE XIX. / APRILIS MDCCCXV. ANGELUS COELO / REDDITUS.

(17.)

† / GRÓF SZÉCHÉNYI MANÓ / Ő FELSÉGE SZEMÉLYE KÖRÜLI / NY. MINISZTER /
1858–1926 / R. I. P.

(18.)

† / Itt nyugszik / sárvárfelsővidéki / GRÓF SZÉCHÉNYI PÁLNÉ / csikszentkirályi és
krasznahorkai / ANDRÁSSY ERZSÉBET GRÓFNÉ. / Született 1840 január 26-án / meghalt
1926 október 2-án. / R. I. P.

(19.)

SZÉCHÉNYI ZSOFIA, / GRÓFNŐ, / N. M. GRÓF SZÉCHÉNYI LAJOSNAK / CLAM_
GALLAS ALOISIA / GRÓFNŐTŐL LEÁNYA. / SZÜLETETT MAJUS 7^{ÉN} 1820, / MEG-
HALT MÁRCZIUS 6^{ÁN} 1840.

(20.)

JULIÁNNA, / GRÓF SZÉCHÉNYI ISTVÁN ÉS NŐJÉNEK / SEILERN CRESCENTIA, /
GRÓFNŐNEK LEÁNYA. / SZÜLETETT JANUAR 16^{ÁN} 1844, / MEGHALT JANUAR 31^{ÉN}
AZON / ÉVBEN.

(21.)

† / ITT NYUGSZIK / GRÓF SZÉCHÉNYI PÁL / CS. ÉS K. KAMARÁS, V. B. T. T. / VOLT
FÖLDMŰVELÉSI, IPAR ÉS KERESKEDELMI / M. K. MINISTER. / SZÜL. 1838. NOVEM-
BER 6-ÁN. / MEGH. 1901. OKTOBER 28-ÁN. / ÁLDOTT LEGYEN EMLÉKE!

(22.)

† / MÉLTÓSÁGOS / SÁRVÁRIFELSŐVIDÉKI / GRÓF SZÉCHÉNYI JÁNOS UR, / CS. KIR.
KAMARÁS. / SZÜL: JUN. 3. 1802. MEGH. FEBR. 24. 1874.

(23.)

† / GRÓF SZÉCHÉNYI JÁNOSNÉ / SZ. ERDŐDY AGATHA GRÓFNÉ / SZÜLETETT 1808
APRIL HÓ 7. / + 1882 MARCZIUS HÓ 22.

(24.)

† / MÉLTÓSÁGOS / SÁRVÁRI FELŐVIDÉKI / GF. SZÉCHÉNYI LÁSZLÓ / SZÜL. 1826.
SEPT. 14. MEGH. 1887 FEB. 28.

A kriptá belső terébe vezető átjáróban, baloldalt (balról jobbra és fentről lefelé)

(25.)

† / Sárvár-Felsővidéki / SZÉCHENYI ALICE GRÓFNŐ / Brünni Alapítványi Hölggy / szül. 1873. június 1. / megh. 1930. december 31. / R. I. P.

(26.)

† / ITT NYUGSZIK / SÁRVÁR-FELSŐVIDÉKI / GRÓF SZÉCHENYI SÁNDOR / Ő FELSÉGE VALÓSÁGOS BELSŐ TITKOS TANÁCSOSA, / VASKORONA ÉS FERENCZ JÓZSEF RENDEK NAGY- / KERESZTESE, TOLNA VÁRMEGYÉNEK 22 ÉVEN ÁT / VOLT FŐISPÁNJA, A M. ORSZÁGGYÜLÉS FŐRENDI / HÁZÁNAK ALELNÖKE S. T. B. / SZÜL. 1837. OKTÓB. 27-ÉN, MEGH. 1913. FEBR. 17-ÉN, / BOLDOG BŰNÉLKÜLI HÁZASSÁGÁNAK / 48. ÉVÉBEN.

(27.)

† / Sárvár-felsővidéki / GRÓF SZÉCHENYI SÁNDORNÉ / jobaházi DÖRY NATHÁLIA / discsült néhai Erzsébet királynénk / palotahölggy / született: 1846 április 14-én / meghalt: 1928 január 6-án. / Utódai szeretetével nyugodjék / békében.

(28.)

† / ITT NYUGSZIK / GRÓF SZÉCHÉNYI LAJOS / CS. ÉS KIR. KAMARÁS, V. B. T. T. / CS. ÉS KIR. KÖVET ÉS MEGHATALMAZOTT / MINISZTER. / SZÜL. GYÖNKÖN 1868. MÁRCIUS 28. / MEGH. KALTENLEUTGEBENBEN 1919. APRILIS 14. / EMLÉKE ÖRÖKKÉ ÉLNI FOG KÖZÖTTÜNK.

(29.)

Sárvár felsővidéki / GRÓF SZÉCHÉNYI IMRÉNÉ / Sztáray Szirmay Alexandra grófnő, / cs és kir. csillagkeresztes / és palotahölggy, / született 1843. évi Január 12^{én}, / meghalt 1914. évi December 30.^{án}. / Szerette Istenét, hazáját, felebarátját.

(30.)

Sárvár_ felsővidéki / GRÓF SZÉCHÉNYI IMRE / m. k. főasztalnokmester, v. b. titkos tanácsos, / cs. és k. kamarás, az aranygyapjas rend vitéze, / a Szent István_ és a Lipórend nagykeresztese, / számos külföldi legmagasabb rendjel / tulajdonosa, érdemesült berlini osztrák / és magyar nagykövet satb. satb. / Született 1825 évi Februar 15^{én} / Meghalt 1898 évi Márczius 11^{én}

(31.)

† / Sárvárfelsővidéki / GRÓF SZÉCHÉNYI PÉTERNÉ / sz. galánthai és fraknói / ESTERHÁZY MÁRIA GRÓFNŐ / cs. és kir. csillagkeresztes- és palotahölggy / szül. Pápán 1882 május 14. / megh. Rumon 1927 július 19. / R. I. P.

(32.)

+ / Sárvárfelsővidéki / GRÓF SZÉCHÉNYI PÉTER / cs. és kir. kamarás, / a magyar főrendiház örökös tagja, / a cs. és kir. 13. huszárezred tartalékos kapitánya, / a signum laudis és a német vas-kereszt tulajdonosa, / született 1870. március 4. / meghalt 1924. június 19. / R. I. P.

(33.)

SÁRVÁRI és FELŐVIDÉKI / GRÓF SZÉCHENYI GYÖRGY / SZÜL. 1828 MEGH. 1897.

A kripta belső terébe vezető átjáróban, jobboldalt (balról jobbra és fentről lefelé)

(34.)

+ / MÉLTÓSÁGOS / SÁRVÁR-FELŐVIDÉKI / GRÓF SZÉCHÉNYI GÁBOR / SZÜL. 1828. MÁJUS 1. + 1921. ÁPRILIS 2.

(35.)

GRÓF SZÉCHENYI ILONA / SZÉCHENYI ÖDÖN BASA LEÁNYA / 1888–1951

(36.)

BARBARA COMITISSA SZÉCHÉNYI / JOANNIS COMITIS FORGACH, / DEIN HOC PIE DEFUNCTO. / FRANCISCI COMITIS DESFOURS CONJUX; / OPTIMA, PISSIMA MATER, / OCTO PROLIUM DESIDERATISSIMA. / NATA IN SZÉPLAK DIE II MARTII MDCCLIII / MORTUA IN UJLAK DIE VI NOVEMBRIS / MDCCCXVII.

(37.)

+ / ITT NYUGSZIK / GRÓF SZÉCHÉNYI GÁBORNÉ / SZÜLETETT / HORVÁTH FELICIE / MEGHALT 1920. AUGUSZTUS 5. / ÉLETÉNEK 82. ÉVÉBEN. / ÁLDOTT LEGYEN EM-LÉKE!

(38.)

+ / SZÉCHENYI EUGENIA GRÓFNŐ, / SÁRVÁRI-FELŐVIDÉKI / GRÓF SZÉCHENYI GÁBOR / ÉS SZENTGYÖRGYI / HORVÁTH FELICIE / EGYETLEN LEÁNYA, / SZÜLETETT 1873. DECEMBER HÓ 12^{ÉN} / MEGHALT 1893. APRIL HÓ 30^{ÁN}.

(39.)

FRANC. WENCESL. COMES A DESFOURS / S. C. ET R. A. M. CAMER. / ET GENER. VIGIL. PRAEFECT. / REGNI HUNGAR. MAGNAS. / NATUS IN IZBÉGH. COMIT. NITR. PAGO. / DIE X. SEPT. MDCCXXXIX. / MORTUUS SOPRONII DIE XIV. NOV. MDCCCIX. / CONJUGI BARBARAE COMIT. SZÉCHÉNYI / ET PROLIBUS NOVEM / AETERNUM DESIDERATUS.

(40.)

+ / GRÓF SZÉCHENYI ANDOR / SZÜLETETT 1865. AUGUSZTUS HÓ 1 ÉN, / MEGHALT 1907. MÁRCZIUS HÓ 1 ÉN. / SOKAT SZENVEDET – SZIVE VÉRZETT, / EGY SZIV SZERETTE – EGY LÉLEK ÉRTETTE, / EGY ANGYALT IMÁDOTT.

(41.)

SZÉCHENYI ÖDÖN grófné / szül. ALMAY IRMA / *1844 Sept. 19. + 1891 Feb. 19.

(42.)

FRANCISCA COMITISSA DESFOURS. / L. B. MADROVSZKY, / SUPREMI VIGILIARUM
PRAEFECTI CONJUX. / MORTUA SOPRONII DIE X MAII MDCCCXIV.

A kriptá előterében (fentről lefelé és balról jobbra)

(43.)

Gróf Széchenyi István, / 1791 Sept. 21. / + 1860 Apr. 8. / és

(44.)

ferrón szeretett neje / szül. Aspangi / Seilern Crescentia Grófnő / Máj 13- 1799- / + Jul. 30- 1875.

(45.)

GRÓF SZÉCHENYI BERTALAN / 1866–1943

(46.)

GRÓF SZÉCHENYI BERTALANNÉ / ANDRÁSSY NATÁLIA GRÓFNŐ / 1864–1951

A kriptá előterében, a díszurnák talapzatain (balról jobbra)

(47.)

Von ihren / hinterlassenen Kindern / zum Zeugnis ewiger / Dankbarkeit gesetzt, / im / Jahre
des Hintrittes.

Keine Thräne des Mitleides, / Denn Du liebtest Gott und / den Nächsten; / Aber Thränen des
Dankes / Weinen Deine Kinder, / Weinen die Armen Dir nach.

Der Mutter, / Freundin und Wohlthäterin, / MARIEN Gräfin SZÉCHENYI, / geborne Graefin /
CZIRÁKY; / gestorben den 7ten November / 1787.

(48.)

Maradékinak / örök emlékezetére tétetett / Háladó fia, / Gróf / SZÉCHENYI FERENCZ / által
/ 1807 esztendőben. /

Gróf / SZÉCHENYI ZSIGMOND, / Császári Királyi Kamarás. / Mindszenthavának 19^{dik} napján
/ 1760 / esztendőben nyugodott el az / Urban.

Sopronban / változott teste porra. / Itt / kedves Élete párjának / szive mellett áll emlék / oszlopa.

A kriptá belső terében, Széchényi Pál érsek koporsóján

(49.)

E ac R D D P S E C & B C U A E W A / Lq & C E S ac P C A ad S G / S C R g M I & A C
Aetatis / Suae 68 Obiit 22 Maii 1710

Ez utóbbi, nagyrészt rövidítésekből álló felirat megfejtését Pálffy Gézának köszönhetően tudjuk közölni: Excellentissimus ac Reverendissimus Dominus, Dominus Paulus Széchényi, Ecclesiarum Colochensis et Bachensis Canonice Unitarum Archiepiscopus, Episcopatus Wesprimiensis Administrator, / Locique et Comitatus Eiusdem Supremus ac Perpetuus Comes, Abbas ad Sanctum Gotthardum, / Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Intimus et Aulicus Consiliarius, Aetatis / Suae 68 Obiit 22 Maii 1710.²⁶

8. kép. A mauzóleum kriptalejázatának felirata

²⁶ A feliratban megadott életkor téves, apja feljegyzése szerint Széchényi Pál 1645. június 28-án született. Vö. MNL OL P 623 Széchényi család levéltára. 1. k. 1. sz. no. 4.72.